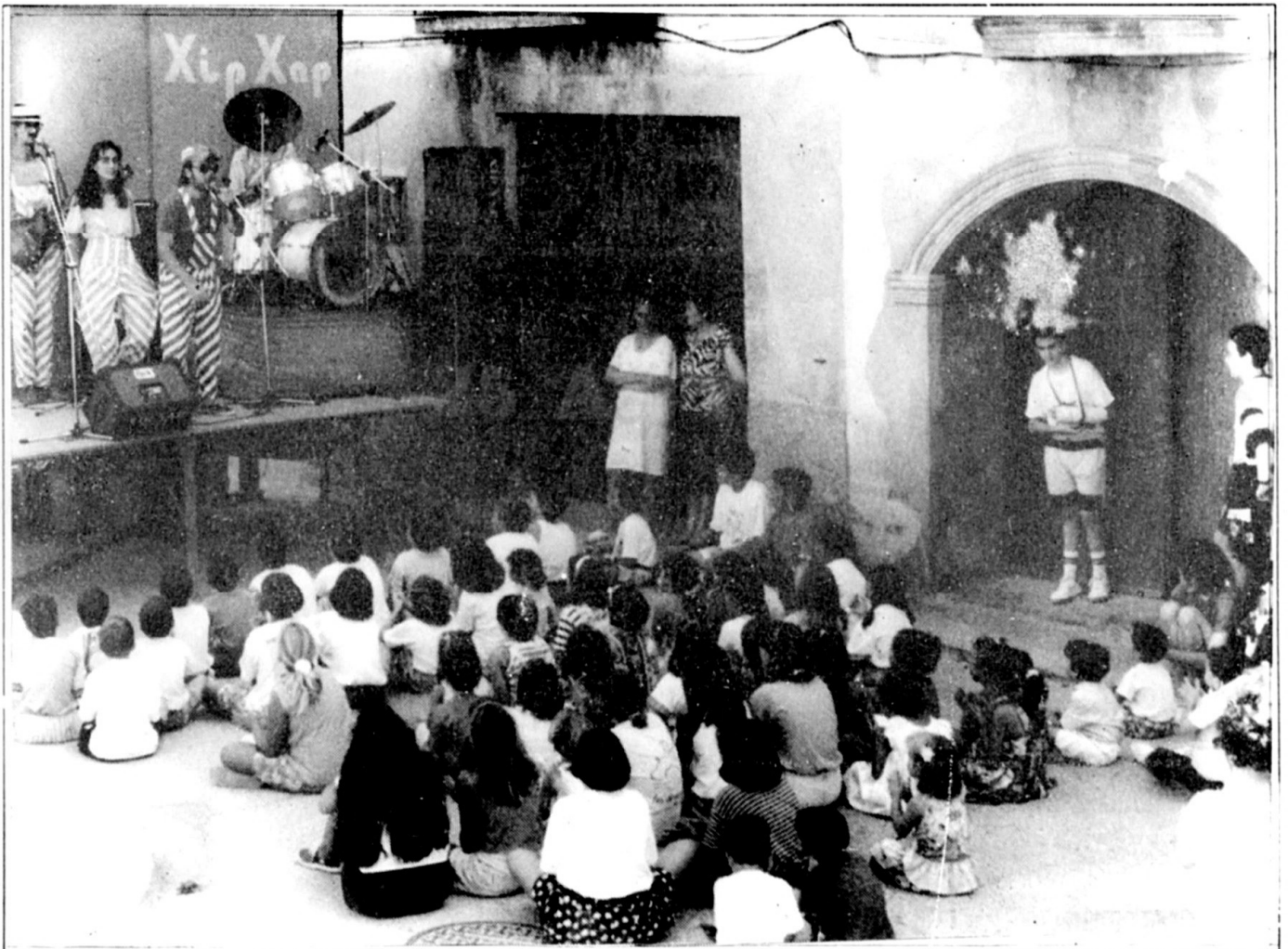

A R T E S A D E L L E I D A

LA FEMOSA

REVISTA D' OPINIÓ I D' INFORMACIÓ LOCAL

núm. 137 - agost/setembre 1992

FESTA MAJOR: Actuació del grup XIP-XAP

PÒRTIC

S'han acabat les Olimpíades Barcelona-92. Des de molt temps, molta gent, han treballat de ferm per a fer possible que aquest esdeveniment fes conèixer la realitat de Catalunya a tot el món. És ben segur que a hores d'ara Barcelona és la capital d'un petit país sense estat que és Catalunya, però això no ens ha d'ajudar gaire per a aconseguir en un futur immediat la plena catalanització del nostre país. Almenys, però, si que els Jocs Olímpic hauran servit per a deixar les coses clares entre nosaltres, ja que a vegades només ens sentim catalans de cara enfora.

No tothom ha entès ni ha estat d'acord amb la campanya "Freedom for Catalonia", sobre tot per la llengua en què estava expressat el seu eslogan, però sí que gairebé tothom va treure una bandera catalana al carrer tant al pas de la Torxa

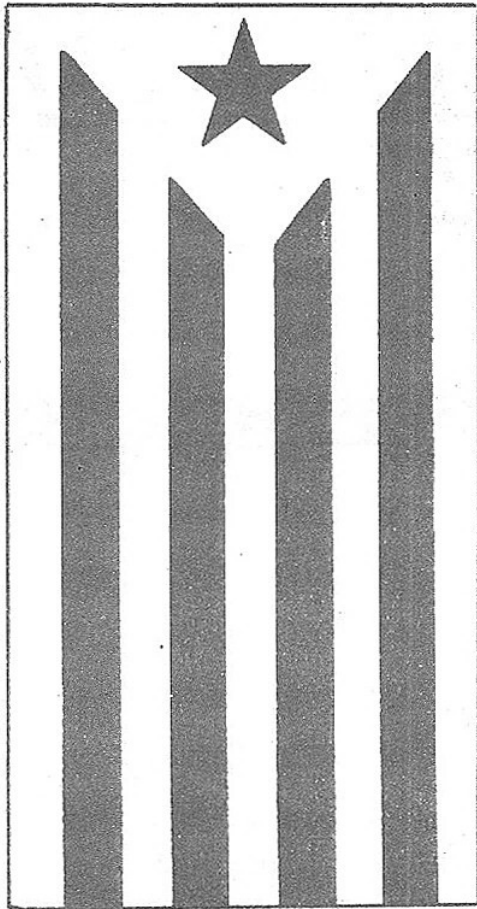
Olimpíca com per a penjar-la al seu balcó sobretot a les ciutats seu-olímpiques o a la mateixa Barcelona. És clar que tothom s'ha pogut adonar que Catalunya no era Espanya i això pensem que ha estat positiu.

Hem passat també la Festa Major, i un cop més ens hem pogut adonar que el principal enemic de la nostra festa és el temps, el mal temps, volem dir, ja que tot està pensat per fer-ho al ras, sense cap protecció, de cap mena, per a una possible pluja o ventolada. Si per una d'aquestes circumstàncies adverses que a voltes es produeix i ens fes un temps plujós i fred, veuríem passar la nostra Festa Major sense fer Festa Major.

La Sala del "Hogar", avui i de la manera massiva com fem la nostra festa més gran, no ens serveix de res, i per això creiem que ja s'ha de començar

a pensar en la possibilitat de
cobrir la pista poliesportiva;
cobrir-la amb una mena de vela
(que es pugui posar i treure)
només per les circumstàncies
més especials o cobrir-la difi-

nitivament amb una teulada. Si-
gui com sigui hem de pensar que
un any o altre durant els dies
de la Festa Major, ens farà mal
temps, enguany, per exemple, ja
hem tingut un avís.

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIO I D'INFORMACIO LOCAL

NÚM. 137

AGOST/SETEMBRE 1992

EDITA: AGRUPACIÓ CULTURAL
"LA FEMOSA"

CARRER DELS GALLART, 7
ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA

DIPOÏIT LEGAL: L-264 - 1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

ÍNDIX

PÒRTIC / 1

NOTES I NOTÍCIES / 4

LA SETMANA CULTURAL / 9
Per Josep Mª Cuadrat i Ribelles

RUMORS D'ESTIU / 11
Per A. Costafreda

ENTRETENIMENTS / 14
Per M. N.

HUMOR / 16-20
Per R. V. M.

RECULLS HISTÒRICS DE LA
VILA D'ASPA / 17
Per Jomaes

TERCERA TROBADA DE LA GENT
GRAN A LA GRANADELLA / 21
Per Josep Mª Cuadrat i Ribelles

AMB POQUES PARAULES / 23
Per Felip Gallart i Fernàndez

FOLKLORE ARTESENC / 24
Per A. C.

Els articles i opinions que apareixen a les pàgines de LA FEMOSA reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

NOTES I NOTÍCIES

FESTA PER LA INDEPENDÈNCIA

El passat divendres dia 10 de juliol, un grup de gent d'Artesa, majoritàriament jove, sota el nom de Col·lectiu Independentista d'Artesa de Lleida, i mercès a l'ajut i suport de l'A.I.P. de Lleida, va organitzar una sèrie d'activitats en defensa de l'Autodeterminació i Independència de Catalunya.

D'aquesta manera, el nostre municipi, va formar part d'un grup d'uns quants municipis, com ara Banyoles, Cornellà Arenys... entre altres que van donar inici aquest mateix dia a la MARXA PER LA INDEPENDÈNCIA. Aquesta marxa va tenir una durada de quinze dies i va cloure amb una gran festa a Ripollet

el dia 25 de juliol.

L'acte se celebrà a la Sala de la Llar del Poble, la qual no estava massa plena de gent, però on era de destacar la gran quantitat de gent jove que en ella s'hi aplegar, com a mostra de recolzament a la Identitat del nostre País, Catalunya. Pel que fa al seu contingut tampoc podem dir que en sortís massa ben parat, atès que cap dels dos conferencians que s'esperaven va acudir. De totes maneres la música i cançó catalana interpretada per en JORDI ORÓ i JOAN CASSOLA, va fer que el públic s'ho passés bé, i en acabar es va repartir coca i moscatell per a tothom.

TEMPORERS

Com cada any durant els mesos de juliol a setembre, la nostra vila, veu cares noves que durant aquest període venen a col.laborar en les tasques de collita de fruita, la gran majoria després marxen, però altres es queden.

Aquesta mà d'obra aturada que es requereix ve sent d'uns anys ençà de gent emigrada del Marroc o Algèria (principalment) que busquen una millora en les seves condicions de vida a canvi del seu treball.

La gran problemàtica que ha suposat i suposa l'entrada desmesurada i en la majoria d'ocasions il.legal dels africans, a posat en alerta els mitjans policials i de control per tal de sancionar tot aquell

que contracti treballadors il.legals.

Davant aquesta problemàtica els pagesos del nostre municipi han vist la necessitat de recórrer a la contractació de pagesos d'altres zones d'Espanya, en concret de Samora, i alguns de Sevilla, per tal de participar en les tasques de recollida de fruita.

Aquesta iniciativa duta a terme de manera conjunta amb el municipi d'Alguaire i per mitjà de la Unió de Pagesos, ha estat subvencionada pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya qui ha contribuït en les despeses dels allotjaments creats amb un import d'un milió de pessetes.

FESTA DELS FANALETES

Enguany com ja havia fet en moltes altres ocasions, l'Agrupació Cultural La Femosa va ser l'encarregada de dur a terme la revetlla de Sant Jaume el dia 25 de juliol que potser ja no podem considerar que sigui tanta revetlla en escaure el mateix dia de la festivitat.

Els actes consistiren en una processó des del carrer Sant Ramon a la plaça Major a ritme d'una xaranga, de tots els fanals que els nens i nenes d'Artesa havien construït a casa seva o comprat en alguna bo-

tiga, els quals foren encesos per mitjà d'una gran foguera preparada a l'efecte. S'establí un premi recompensa per a tots els infants i a més uns premis en metàl·lic per aquells fanals que elaborats a casa van semblar a criteri del jutjat els millors.

A continuació el duo FAN FAN i CLAUDINET, tocaren la música i posaren la gent en moviment fins ben avançada la matinalada. Coca, cava i divertiment no hi faltaren.

FESTA MAJOR 1992

El darrer cap de setmana d'agost, és des de ja fa uns quants anys, la festa major a la nostra vila. Aquesta festa sufragada per mitjà de les aportacions dels artesencs en funció d'un pagament per edats, compta amb tot un seguit actes diversos i variats.

Els balls, concerts, cercaviles, correfocs, focs d'artifici i com no la rostida de porcs i vedell, entre altres, són alguns dels actes que la componen, els quals no varien massa d'un any per l'altre.

Destaquem la Transcanal Artesa de Lleida, enguany el segon any, que ha comptat amb un alt nombre d'embarcacions, 22, totes elles elaborades per artesencs, amb un llarg circuit des del pont del Collet fins al Ramalú.

L'important però és la gran quantitat de gent que aplega, i el bon ambient que en ella regna. Són gairebé cinc dies de diversió, de gresca, poques hores dormides, i molta convivència.

ONZE DE

SETEMBRE

Diada Nacional de Catalunya, celebrada en gairebé tots els indrets catalans amb una sèrie d'actes populars i de germanor. Els artesencs per segon any consecutiu (abans es feia dins els actes de la Festa Major), ens apleguem al Concurs Local de Cassoles de pagès, que té lloc al passeig de Sant Ramon, on les colles que ho vulguin es fan la seva cassola, i participen en el concurs; i per aquells altres que només en volen menjar, fan cua a la cassola que organitza l'Excm. Ajuntament d'Artesa.

Els premis per enguany se'ls endugueren:

Premi a la millor presentació:
colla Bon Tec.

PREMIS AMATEURS:

- 1r. premi a la degustació:
Josep Simó
- 2n. premi a la degustació:
Els Llops
- 3r. premi a la degustació:
Manel Grau

PREMI JUVENIL:

Aquest premi fou per la colla de l'Anna Oró.

Al vespre i després d'haver paït la cassola de pagès, tots al recinte de les piscines a escoltar i cantar havaneres de la mà del Grup Estrella de Mar de Sitges, amb la grata i dolça companyia d'una cremada de rom.

La Setmana

Cultural

Novament altra vegada,
de forma providencial,
altre cop es celebrada,
la setmana cultural.

L'Ajuntament de la Vila,
cap esforç ha regatejat,
sempre continuar en fila,
deixar-ho tot ben parat.

Els de la tercera edat,
també hi han contribuït,
als actes que s'han celebrat,
per l'èxit que s'ha assolit.

L'assistència ha estat massiva,
molt de públic hi ha assistit,
puix això, ens consolida,
que s'està bastant unit.

Va inaugurar la xerrada,
un doctor amb cirurgia,
la qual va estar versada,
sobre la sinologia.

En quant a càncer de mama,
el dilluns varen parlar,
com això no s'encomana,
sembla fàcil de curar.

I, sobre la crisi de fe,
ens parlà Mossen Pardell,
l'auditori entretingué,
i ens en va explicar un farsell

Dimars començà amb molt humor,
pareix de color de rosa,
ens ha dit que Déu i amor,
és tot la mateixa cosa.

I, ens va parlar de futbol,
del Barça, un directiu.
El senyor Miquel Esquirol,
i un jugador no actiu.

Va parlar el senyor Esquirol,
i també el senyor Mané,
aquell va parlar de futbol,
aquest li correspongué.

Com molt temps fa que està en
boga,
el Garrigues i Segarra,
canal, sembla que és de moda,
pels polítics fer-ne grapa.

El senyor Benet ha parlat,
del canal en construcció,
el qual va estar acomiadat,
amb una gran ovació.

Sobre viure amb convivència,
divendres varen parlar,
un orador amb eloquència,
i a tots ens va delectar.

Aquest senyor és de Borges,
del Casal d'Avis director,
ell digué que aquestes coses,
les fa amb molt amor.

I, sobre meteorologia,
Toni Mestres va parlar,
i sobre això hi ha idolatria,
res dolent pugui passar.

De les bromes ens explica,
que fabuloses que estan,
ell diu que els petards ni mica
els poden fer res per tant.

Pau Carretero, és doctor,
doctorat amb cirugia,
sobre malalties del ronyó,
i també d'urologia.

I, diumenge, ens ha parlat,
el bon doctor Carretero,
on, ho ha deixat tot acabat,
amb molt "empeny" i "esmero".

En quant a l'Expo-noranta-dos,
tota ella de roba antiga,
l'èxit ha estat sorollós,
n'hi ha, que han tingut fatiga.
Un bon dinar de germanor,
tots junts hem ben celebrat,
tot fet amb molt amor,
i deixar-ho ben acabat.

Com que ja, havia tingut lloc,
la setmana cultural,
també enguany hem donat un toc,
perquè esatigués colossal.

Com que pel mateix hi ha hagut
empenta,
i tot ha estat fabulós,
al final ha fet la cloenda,
el senyor Joan Alòs.

Josep Mª Cuadrat i Ribelles
l'Albagès, maig del 1992.

RUMORS

D'ESTIU

Parlar d'una cosa de la qual hom no n'està del tot ben informat té el risc de posar-se de peus a la galleda, de confiar-la, vaja! Tot i això em vull arriscar a parlar d'una cosa que m'interessa i, per tant, em preocupa. Em refereixo al projecte de construir a Artesa una planta recicladora per les deixalles urbanes sòlides, la construcció de la qual va ser aprovada en una assemblea de poble celebrada, si no vaig errat, a finals del mes de febrer d'enguany. Tal i com ho va presentar l'Ajuntament en aquella assemblea i per la resposta tan favorable del poble, em pensava que això anava per bon camí i que dins d'un temps prudencialment curt ja la tindríem en funcionament, convertint, doncs, el nostre municipi en un poble punter en aquesta

qüestió tan desitjada del reciclatge de les deixalles urbanes. Es veu, però, que la cosa no serà així si fem cas dels rumors que he sentit i que, tan de bo, siguin només rumors d'estiu.

Pel títol d'aquest article i pel que he anat dient, ja suposareu que de tot això no n'estic ben informat (només he sentit tocar campanes), però tot i així, ja sé per experiència que els mals rumors sempre acostumen a ser certs. Potser és pel fet que m'havia il·lusionat massa amb el projecte, que ara tinc por que la gent que l'havia de fer possible (l'Ajuntament), per comoditat o per altres interessos que se m'escapen de poder veure o entendre, es faci endarrera i desisteixi (malgrat el "sí" de l'Assemblea de Poble) de por-

tar-lo a terme. Sigui com sigui m'ha semblat bé escriure aquestes ratlles per donar la meva sincera opinió tot i que ja sé, d'entrada, que la meva opinió no ha de fer variar en res la decissió del nostre Consistori si és que ja ha pres un determini en ferm.

Artesa no és que sigui un poble privilegiat, però oïdà d'allí on hem arribat. No és el poble en si, és clar, és la gent del poble la que ha aconseguit fer de la nostra comunitat una comunitat oberta i preocupada pel nostre benestar i pel nostre futur, per la cultura i tot això que la cultura genera: civisme i respecte als altres (les persones) i a l'entorn (paisatge, animals i plantes). Un poble així no es pot quedar quiet, aturat, ha d'avançar més i més cap a cotes cada vegada més allunyades de les nostres possibilitats actuals. Un poble que creix no vol dir només que es fa gran, sinó que creix en tots els sentits. Tenim un repte al nostre davant, un repte que l'hem d'afrontar i vèncer; un repte que ens ha de fer més perso-

nes, més humans, perquè pel fet de preocupar-nos per l'ecologisme i per totes aquestes coses que fins fa quatre dies estaven deixades de la mà de Déu, ja vol dir molt. Som un poble viu i sa que avança i creix preocupat pel seu futur. Ara tenim a les nostres mans que el nostre futur sigui molt més net molt més engrescador. No frustem aquestes esperances, si us plau!.

El projecte de recollida selectiva de residus urbans sòlids i el seu posterior reciclatge és, al meu entendre, el projecte més important que ha tingut Artesa en tota la seva història. És un repte que tenim al nostre abast i que ens vindrà a demostrar, si som capaços d'assolir-lo, que som una comunitat adulta i ben equilibrada.

Penso (i o crec sincerament) que ara que hi estem posats, seria del tot forassenyat o, fins i tot, mesquí no portar a cap o ajornar la realització d'aquest projecte. Cal fer-lo i com més aviat millor. El temps juga al nostre favor (tard o d'hora també l'hauríem de fer) i és per això que com més

prompte el realitzem millor.

Que tindrem problemes? i és clar que sorgiran problemes i segurament més dels que ens puguem imaginar, però això rai, els problemes (tots els problemes), tenen solució si hom té

la voluntat i el coratge d'afrontar-los. No hi donem més voltes. Fem-ho per Artesa, pel nostre futur, pel futur de tots.

"Ja és hora".

RECICLEM!

A. Costafreda

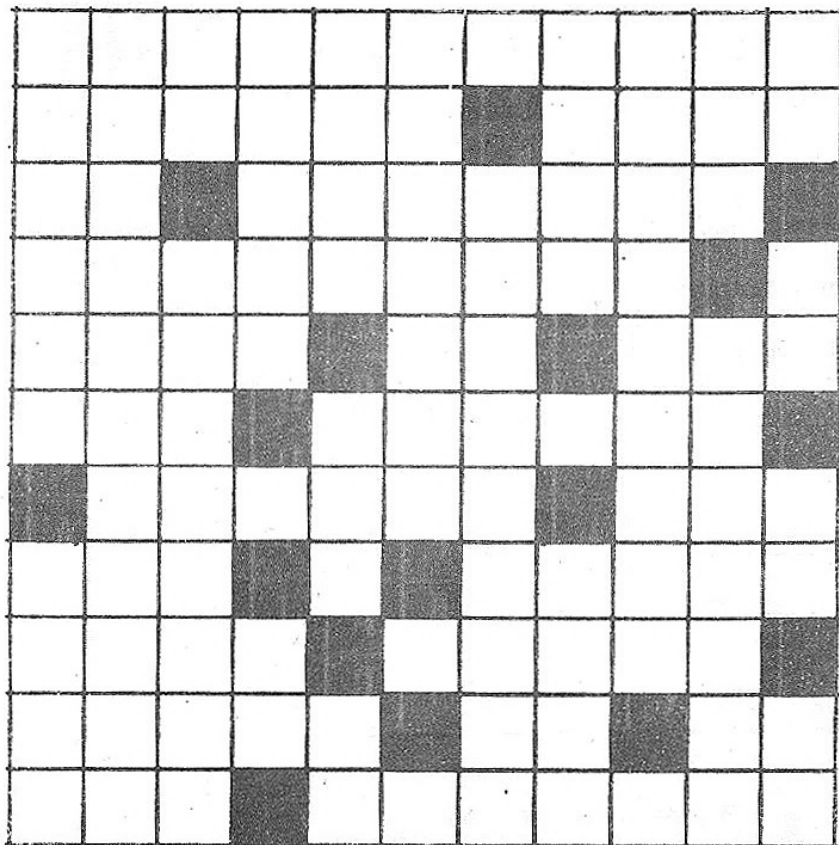
ARTESA DE LLEIDA

"La Natura no és una font inexhaustible de recursos, preservar-la és cosa de tots ..."

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS.-

- 1.- Partidari d'una reacció.
- 2.- Subdivisió d'una espècie ecològica. Perill.
- 3.- Cent cinquanta. Animal amb trompa.
- 4.- Cosa que és al mateix temps humana i divina. Vocal.
- 5.- Municipi de l'Urgell, vora el riu Sió. Quaranta-nou. Al revés, aportació que fa la muller al matrimoni
- 6.- Corrent d'aigua. Relatiu a l'etil.
- 7.- Al revés, dona que adora falsos deus. Ets i (...).
- 8.- Individu d'una antiga tribu de l'Itàlia actual. Una rodona. Repetida, comuna.
- 9.- Al revés, dita, narració. Al revés, extrem del penis.
- 10.- Antiga tribu índia americana. Acabament d'infinitiu. Exclamació de sorpresa.
- 11.- Consonants de tècnic. Fixa, assenyala.

VERTICALS.-

- 1.- Porta una rectoria. Punt cardinal.
- 2.- relatiu o pertanyent a l'església.
- 3.- Vocals fortes. Capital del Paraguai.
- 4.- Prefix grec que vol dir "pinta". Vocal. Crit de la vaca.
- 5.- Quatre lletres romanes. En llatí "jo". títol del sobirà de l'Iran.
- 6.- Gas emprat a la guerra. Cinc cents. Consonant.
- 7.- La rodona. Illes Asiàtiques.
- 8.- Al revés, aliment humà. Cinquanta. Joan (...), anacoreta montserratí i protagonista d'una llegenda on intervé Guifré el Pelós.
- 9.- Al revés, regió preromana situada més o menys al Portugal actual. Consonant.
- 10.- Consonants consecutives. Polígon de vuit angles.
- 11.- Noranta-nou. Prefix grec que vol dir "geniva". Expressió de sorpresa.

A	M	I	L	L	E	T	O	T	R
N	E	W	L	I	S	E	I	O	C
S	T	A	I	T	N	N	D	R	A
I	M	E	N	C	E	A	L	N	R
N	E	Z	L	D	M	L	L	A	R
E	T	U	W	R	I	L	E	V	E
T	S	D	O	S	C	E	T	I	X
A	I	F	I	N	I	S	R	S	E
V	N	A	L	A	P	I	A	T	N
E	I	N	Y	D	E	T	M	S	I

Buscant dintre del quadre hi trobareu els noms de deu eines de diferents oficis.

SOPA DE LLETRES

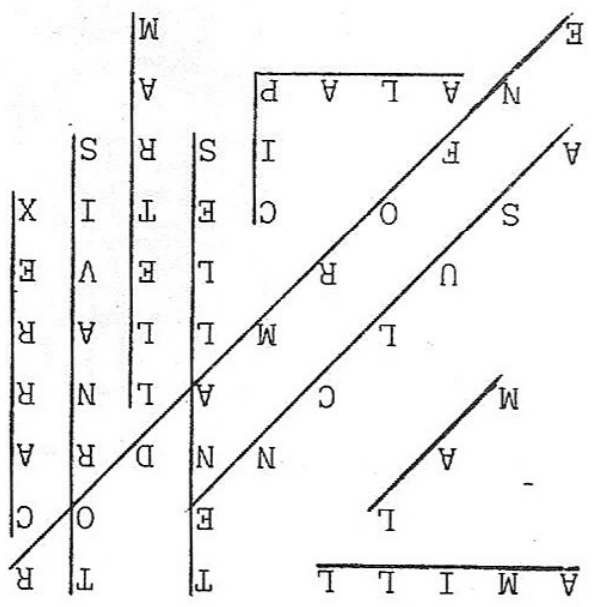
SOLUCIONS

- 1.- Rector. Oest. 2.- Eclesiàs-
- tic. 3.- Ao. Asunción. 4.- Cte-
- no. A. Mu. 5.- Cild. Ego. Xa.
- 6.- Iperita. D. S. 7.- O. Filt-
- pires. 8.- Carn. L. Garl.
- 9.- Lusitania. G. 10.- Rst. Oc-
- tagon. 11.- Icid. Ul. Ha.

VERTICALS.

- 1.- Reaccionari. 2.- Escotip.
- Risc. 3.- Cl. Elefant.
- 4.- Teàndrica. I. 5.- Ossó. 11.
- Dot. 6.- Riu. Etllic. 7.- Paga-
- na. Uts. 8.- Osc. 0. Igual.
- 9.- Mite. Grand. 10.- Sioux.
- Fr. Oh. 11.- Tcn. Assigna.

HORIZONTALS.

HUMOR

Reculls històrics de la vila d'Aspa (2)

Continuació:

El 3 de maig de 1857 es varen començar les obres del palau que s'aturaren el 26 de setembre sense haber-les acabat; el mateix any va ser fet el passeig del bosc (que encara es conéix) i van passar una temporada els ordenats del Seminari de Lleida. També en el curs del mateix any es va blanquejar l'església que fou fet per Jaume Tarragó de Lleida (Memòries).

El 25 de maig de 1858 una forta ventada, féu grans dretrosses als sembrats (especialment l'ordi) així com també als ametllers, alguns d'ells van ser arrencats. Per la tarda es va celebrar un prec i a la mateixa jornada va parar el vent daval.

L'any 1861 es va casar Teresa Aguilar Plana amb Josep

Freixanet Aixut, hereu de la casa del primer cognom, la núvia va aportar de dot 1.100 lliures i la roba (L. Geneologies).

Amb un "estadillo" de data 10 d'octubre de 1861 signat pel capellà Josep Costa, apareix pegat a la primera pàgina de l'esmentat llibre de "Geneologies", que Aspa comptava amb 647 habitants.

La bassa fou arrenjada l'abril de 1864 amb pedres procedents de la tombada casa parroquial.

El 22 d'abril de 1871 el poble d'Aspa va anar en processó de prec al veí de Cogul.

Una riuada que, es va emportar la peixera el 6 de setembre fou l'esdeveniment més important de 1872.

Per ordre del Govern Republicà, van ser tancats a la

presó dotze veïns d'Aspa el 9 d'octubre de 1873.

Al terme d'Astó, el 7 de maig 1865 va ser assassinat el matrimoni Sebastià Freixanet i Maria Aixut, de l'esmentada casa Freixanet. (Segons versió d'un dels més vells del poble, aquesta mort fou deguda que per aquells anys al poble hi havia dos partits polítics, un de dretes i caciquil, i l'altre d'esquerres. Aquest últim es reunia en un celler. Un dia el tal Freixanet que el freqüentava amb el capellà en passar per davant del celler, un va sortir i li tirà unes pedres. Aquest va fer la denúncia i els van passar per justícia més o menys als presumptes autors. Aquests per venjança un mal dia que fou el 7 de maig els mataren a cops de destal.)

7 homes morts que se suposa eren carlistes, una riuada el 23 de setembre de 1874, va deixar dins el terme.

La sequera va arribar fins a tal extrem l'any 1881 que la gent d'aquí anava a buscar l'aigua a Lleida.

L'any 1905 fou daurat i pintat l'altar major per D.

Bernabé Farré de Lleida i costà 250 duros i la teca.

L'any 1907 la crescuda del riu Set va ser extraordinària rebassant el pont.

Un altar nou construït als taller del "escultor" D. Ramón Borràs, fou muntat i col·locat al creuer de l'església al 1910 Va costar 600 pessetes.

La benedicció i col·locació de dues campanes de 128 i 509 Kg. procedents de la fundició D. Vicente Rozas, de València, va tenir lloc el 23 de novembre de 1916 foren padrins de la més gran l'alcalde D. Josep Masip Ros (1) i Josefina Simó Tomàs i de la petita Josep Freixanet i la seva esposa. El mateix dia es va acabar el nou pont del riu Set (pont que es va tombar a la guerra civil).

L'any 1919 va començar en aquest poble el servei telefònic i la llum elèctrica el 1920.

Angoixats per la sequera a totes les Garrigues, el personal de diferents localitats van anar amb processó al Cogul el 19 de març de 1924. Al següent dia va ploure en alguns sectors de la comarca i en altres amb

forta pluja. D'un himne d'acció de gràcies al Sant Crits de Cogul imprès en català ens diu els pobles que van assistir:

"Torrebases i Sarroca,
Albagés i Soleràs,
Granyena, Torms i Juncosa,
de Puigvert i Castellidans
de Sunyer i Artesa
pel Sant Crist que s'hi venera
Alfés, Aspa i Alcanó
a Cogul fan processó".

El 7 de setembre de 1930 se celebrà l'acte de beneir la bandera del Somatén. Aquesta festa civico-religiosa realçada per diverses personalitats va resultar molt brillant. el famós cantant de "jotes" de Santalecina (Osca), Antonio Periz, va entonar magistralment quatre al·lusives, al General Madrina, Sometent i Bandera. El caporal D. Josep Massot Aixut fou molt aplaudit.

Proclamada la República a Aspa el 14 d'abril de 1932 ni tan sols es va conèixer el canvi. Va cessar l'alcalde D. Manuel Simó i va entrar Ramon Tomàs. Previ permís concedit pel capellà Jaume Felguera Pla, es van tocar les campanes per solemnitzar el canvi de Règim.

Per espai de quatre dies, o sigui des de l'11 fins al 14 de febrer de 1932 va fer una gran nevada. El dia 18 un comboi dotat d'un vehicle per obrir pas a la neu va arribar fins al poble veí d'Artesa de Lleida, i des de aquest poble el caporal de Sometent D. Josep Massot es va arribar a Lleida per recollir el correu, medicaments i altres coses imprescindibles. Fins dissabte 27 de febrer no va lluir el sol. Les màximes temperatures enregistrades foren de 18 i 20 graus centígrats sota zero.

El 18 de gener de 1960 un veí d'Aspa anomenat Josep Masip i Esquerda, el governador civil interí Hellin va posar-li una multa de 1.000 pessetes, per la seva actitud improcedent en aquesta localitat, o sigui no estar d'acord amb les lleis que es dicten (segons diu la notificació de la multa.

Així dono per acabat aqueix breu recordatori de notes i successos d'Aspa. En altres números de La Femosa, faré arribar altres escrits de Rebels, Patriotes i Guerrillers, així com també tipus retrospec-

tius, les Roques d'Aspa i un petit escrit del castell. També penso escriure el viatge per anar a defensar Cuba, del meu

padrí (q.a.c.s.) Josep Masip i Ros.

Jomaes

(1) Josep Masip i Ros, va ser el meu padrí.

HUMOR

Tercera trobada de Gent Gran a La Granadella

Ja per tercera vegada,
es reuneix la gent gran,
en una ferma trobada,
al mateix lloc de cada any.

Els germans de les Garrigues,
estem aquí units,
oblidant penes, fatigues,
bastant ben eixoribits.

Cada any té lloc un dia,
entre tots els garriguencs,
aquesta festa molt lluïda,
i a tots ens deixa contents.

Aquesta ferma trobada,
que fem tots els jubilats,
és cosa comprovada,
l'esperem il·lusionats.

En un paratge tan ideal,
que no crec que es trobaria,
un altre lloc que fora igual,
en tota la rodalia.

En primer lloc, hi ha capellà,
per missa poder escoltar,
que serveix de guia i estrella,
ja, des de bon dematí.

Després es ballen sardanes
amb il·lusió i sense desgana,
es cosa molt galana,
nostra dansa catalana.

N'hi ha que, a les bitlles
juguen;
al davant de la capella,
n'hi ha que baixen i puguen,
i altres couen costella.

També es juga a la petanca,
que és un joc original,
el qual han portat de França,
ja de temps immemorial.

Després de ballar sardanes,
té lloc el bon dinar,
a tots ens ha entrat gana,
sota l'ombra del pinar.

I, després d'haver ben dinat,
com també de fer-ne gresca,
ja tot està preparat,
perquè toqui l'orquestra.

Però abans de la ballada,
hi ha altres distraccions,
de versos gran recitada,
i altres canten cançons.

A l'últim de la festa,
té lloc la gran ballada,
la qual es fa amb molta gresca,
serà cosa recordada.

Com no ha estat un dia groller,
no em vull pas acomiadar;
ara, a esperar l'any que ve,
que ens tornem a retrobar.

Josep Mª Cuadrat i Ribelles
l'ALBAGES, juny de 1992

AMB POQUES PARAULES

La princesa està trista

El món és de potes per amunt. Només cal que hom miri el telenotícies d'un dia qualsevol per adonar-se'n: guerres a l'ex-Iugoeslàvia, a Somàlia, a l'antiga U.R.S.S.; accidents de circulació, la Sida, una crisi econòmica que ens sotja, fam, malalties i misèria al Tercer Món, addicció a les drogues, atur, crisi agrícola... I per si no n'hi hagués prou amb tot això, la més ferma de les monarquies europees tambaleja per qüestions de braguer. A la Gran Bretanya la reina Isabel no guanya per disgustos, tot i ésser una de les dones més riques del planeta. Després dels divorcis dels cabalers i de la crisi matrimonial del seu hereu; un diari londinenc, el Dail Mirror, publica les fotos

de Sarah Fergunson, duquesa de York, en topless i fent manyetes a un milionari texà.

Realment l'aristocràcia ja no és el que era. Les princeses ploren com a magdalenes, fan Pasqua abans de Rams, festegen amb plebeus, es divorcien, intenten suicidar-se, o ensenyen la pitrera mentre s'enganxen com el vesc al folre d'algun milionari. El pobres reis no donen l'abast. Ara a més d'anar a esquiar, fer curses de vela, i quedar-se mentre sona el "himno nacional", hauran de fer hores extra per vigilar les seves filletes. I això és feina feixuga, que avui no tots són capons, els guardes del castell; ni les princeses perden l'oremus per qualsevol encantat, per príncep que sigui.

FOLKLORE ARTESENC

Jocs i entreteniments (12)

Jocs i entreteniments (12)

LA GALLINA PONICANA:

Aquest era un joc de rodona parada, o sigui, que els jugadors o jugadores (nens i nenes petits) feien una rotllana asseguts a terra amb els peus cap al mig de la rodona. Un cop esseguts el o la que fei de mare cantava:

la gallina ponicana
pon un uo cada setmana:
pon-n'hi un, pon-n'hi dos, pon-n'hi tres...
La gallina de la Seu
fa miu-meu:
Diu que amagos
aquest sant peu.

El que portava la veu cantant del joc, a cada cop de veu (al ritme de la cançó) anava tocant un peu darrera l'altre, i al que li tocava la darrera síl.laba havia d'amagar un peu (arronsant-lo) i el joc continuava fins que tots els peus ja estaven amagats.

OLLES I CASSOLES:

En aquest joc que hiugaven tant els nens com les nenes, hi intervenien: Un jugador que feia de comprador, un altre que feia de botiguer o botiguera (despatxava terrissa), la resta de jugadors (un nombre il.limitat) feien d'olles i cassoles. Tots els jugadors que aparentaven ser una peça de fang, es posaven en una renglera, drets, amb els braços cap endavant, corbats, agafant-se les mans. L'obertura que deixaven entre els braços simulava ser la boca de l'olla o cassola. Era important que en cap moment es deixessin d'agafar les mans.

L'entreteniment es limitava, simplement, a que el comprador o compradora anava a la botiguera a comprar-li les olles i

cassoles que aquesta tenia, però només volia les més ben cuites i sense defectes. Després d'un regateig acordaven el preu (el preu era només una manera de fer més real la venda, ja que mai no es pagava res), però abans d'emportar-se les peces, el comprador volia revisar-les una per una. La botiguera li ensenyava tota la rècula del seu aparador i el comprador les anava revisant, donant-los cops als braços, fent-los pessigolles o donat estrebades sobtades per comprovar si no tenien cap defecte. Amb els cops o estrebades els jugadors que aparentaven ser una olla o cassola es deixava de les mans, el comprador no la volia perquè la considerava una peça defectuosa. S'emportava, doncs, només les peces més fortes.

Un cop emportat el primer lot, el comprador tornava a la botiga a fer nou tracte i altre cop revisava la mercaderia, i així fins que no en quedava cap per a vendre.

A SALTAR VINYA:

En aquest esbarjo (que també hi jagaven els dos sexes) hi podien participar tants jugadors com vulguessin. Consistia que un jugador (el primer) es posava ajupit, amb les mans arropenjades als genolls, tot procurant amagr el "topí" (el cap) tant com pugués. Els altres jugadors, un darrera l'altre, el saltaven arropenjant les mans a la seva esquena (per donar-se impuls) i passant les cames pels extrems del seu cos. El primer jugador que saltava, es posava també ajupit, de la mateixa manera, a una distància prudencial perquè els altres jugadors poguessin saltar el primer i prendre una mica de revolada per saltar-lo també a ell. D'aquesta manera tots els jugadors que anaven saltant eren saltats a la seva vegada, pels altres jugadors o jugadores. El primer jugador, quan tots ja l'havien saltat, ell començava a saltar, un per un, a tots els jugadors i quan ja els havia saltat tots tornava a parar. D'aquesta manera el joc podia continuar tota l'estona que es vulgués.

Si es decidia, aquest joc es podia complicar una mica més, ja que en saltar, el jugador que ho feia, havia de donar un

cop de peu al cul del qui oarava.

L'ABUGOT:

En aquest esbarjo, que era molt simple, hi podien jugar només tres jugadors, els quals es col·locaven arrencats, amb les cames una mica separades de manera que el del centre toqués, amb els seus peus, un peu de cada jugador. El del mig que, és qui portava sempre la iniciativa, es posava les dues mans davant la boca, en forma d'embut i oscil·lava, només movent la cintura, d'un costat a l'altre o s'ajupia cap endavant tant com podia. Els altres dos jugadors posaven un braç estès (el braç de la part de dins), sempre apunt per donar mastegot al cap del jugador del centre. L'altra mà la posaven, com fent pantalla, al mig de la galta del costat que quedava a dins.

El jugador del centre, sempre fent amb la boca un soroll de borinot (abugot) havia d'intentar pegar, amb una mà o amb l'altra (segons a quin jugador pegava) sobre la mà de la galta dels jugadors i, a la vegada, esquivar el cop del jugador al qual pegava. El del mig podia pegar sempre que volia i al jugador que volia els altres, però, només podien fer-ho en el moment que rebre el cop. Si el del mig era llest (ja que ells sempre sabia quan pegaria i aquí) els altres no l'encertaven mai, doncs aquest, pegava i s'ajupia.

BUSCA QUI T'HA PEGAT:

En aquest joc (que també se'n deia "l'abugot") hi jugaven només els xiquets més grans (però sobre tot la jovenalla). Hi prenién part tants com volien. Després de decidir el que primer pagaria, ja començava la distracció. El qui pagava es posava al centre del grup amb la mà dreta posada a la galta esquerra (com fent una mena de visera vertical que li impedia veure els jugadors que tenia en aquest costat), la mà esquerra, també oberta, la posava darrera del braç dret, de manera que el canyell quedés sota l'aixel·la; la mà, doncs, era visible des de la seva esquena fent com una mena de diana que seria on rebria els cops dels altres.

El joc consistia que, els altres jugadors (sense cap or-

dre) havien de donar un cop de mà (més o menys fort, però sense passar-se) a la mà de sota el braç del qui pagava. Quan un jugador donava un cop, tots els jugadors restants es barrejaven entre si, i amb el dit índex de la mà dreta eixecat i tot oscil·lant la mà com si dibuixessin circumferències, i fent amb la boca un "uuuu", simulant el soroll del borinot. En sentir-se l cop, el jugador que pagava, havia de girar-se ràpidament per si podia veure al que havia donat el cop, llavors assenyalava a un jugador (el que li semblava que l'havia pegat) amb "tu" acusatori. Si el jugador assenyalat era realment el qui havia pegat, aquest pagava, i sinó ho havia de seguir fent el mateix fins que n'encertava un.

A SALTAR FINESTRES:

El joc de "saltar finestres" es jugava a l'edifici de les Escoles, quan aquest estava prou deixat de la mà de Déu. Normalment es practicava a les saletes laterals que hi ha a cada cap de l'edifici. En aquestes saletes que llavors no estaven dividides per cap paret, hi havia tres finestres en cadascuna (llavors sense cap mena de porta ni finestró). Hi jugaven un nombre indeterminat de jugadors o de jugadores, ja que hi jugaven tant els xiquets com les xiquetes. Un dels jugadors pagava. El joc consistia que tots els jugadors s'emparraven per la paret de la part que donava al pati, mantenint-se penjats a la paret posant els peus en un sortint que feien els totxos (com una mena de sanefa) i agafant-se amb les mans a un altre sortint de totxos que hi havia més amunt o als forats de les pedres. Penjats d'aquesta manera els jugadors passaven d'una finestra a l'altre, podien pujar fins la saleta o baixar al pati. Entre pujar i baixar, passar d'una finestra a l'altra tant per dal de la saleta com penjats, els jugadors havien d'estar amatents perquè el qui pagava no els enxampés. El que pagava també podia saltra finestres tot empaitant els altres i, fins i tot, penjar-se per la paret. El jugador que era agafat, encara que només fos tocat pel que pagava, passava a empaitar la resta.

CADIRETA FOSCA:

En aquest joc que s'hi entretenien més les nenes que els

nens, hi havien de prendre part un mínim de quatre nenes. Aquest esbarjo consistia en que dues jugadores posades de cara a cara, s'agafaven de les mans entre-creuades (la dreta amb la dreta i l'esquerra amb l'esquerra) fent com una mena de cadireta on si asseia la jugadora de torn. Una quarta jugadora es posava al darrera de l'asseguda tapant-li els ulls amb les mans al mateix temps que li estirava el cap endarrera. La jugadora asseguda havia de mantenir les cames estirades cap endavant. El grup es posava en moviment rodolant més o menys depressa a fi i efecte de fer perdre el sentit de l'orientació a la jugadora dels ulls tapats. Tot això es feia al ritme d'una cançoneta dialogada:

-Cadierta fosca
no hi entra una mosca.
de cara on ets?
-de cara al cel.
-Quants anys tens?
-Set i les dents
i marxa corrents.
-En quina pareteta toques?

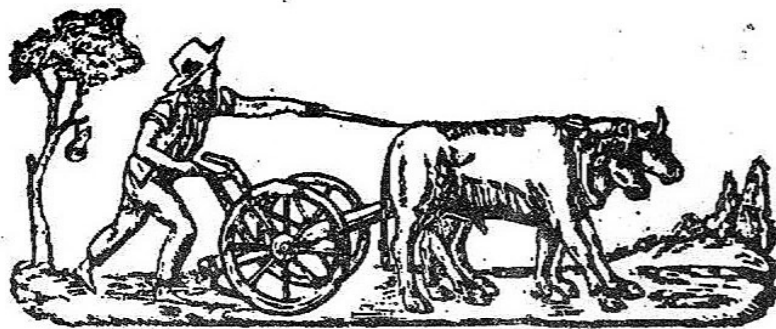
En dir "set i les dents i marxa corrents" les jugadores rodolaven més depressa fins a fer que la jugadora asseguda toqués amb els peus una paret d'una casa del carrer o del lloc on es jugava. Si la jugadora encertava el nom de la casa, seguia jugant i sinó pagava.

oooooooooooooooooooo

Encara que en molts d'aquests jocs nosaltres encara hi hem jugat, en altres no. Podria passar que als que no hi hem jugat nosaltres no els interpretem bé, i és per això que demanem als lectors que si hi ha algun equivoc d'interpretació que tinguin l'amabilitat de fer-nos-ho sapiguer.

A.C.

LA FEMOSA

25 ANYS